Ulkoministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2022-00593

KEO-10 Rasimus Johanna(UM) 24.05.2022
JULKINEN

Asia
Ulkoasiainneuvosto kehitysministerikokoonpanossa 20.5.2022

Kokous
Ulkoasiainneuvosto 20.05.2022 - 20.05.2022

Kehitysministereiden ulkoasiainneuvoston varsinaisena asiakohtana oli Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan globaalit vaikutukset, erit. ruokaturvaan ja monenkeskiset toimet. Muissa asioissa kuultiin eurooppalaisen kehitysrahoitusarkkitehtuurin uudistamisesta ja YK:n koulutushuippukokouksesta. Ruokaturvatilanne oli akuutti jo ennen Ukrainan sotaa. Venäjä on levittänyt narratiiviaan, jonka mukaan ruokakriisi johtuu EU:n pakotteista Venäjää vastaan. EU:n on vastattava Venäjän disinformaatioon. Ruokaturvaan liittyen on julkistettu useita aloitteita. EU:n tulisi Team Europe -yhteistyössä edistää: solidaarisuutta haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille ml. humanitaarinen apu; kestävää ruoantuotantoa ja varautumiskykyä; Ukrainan ruoanviennin mahdollistamista, josta komissio antoi tiedonannon 12.5. Paikallista ruoantuotantoa kumppanimaissa on kehitettävä (Afrikkaan tuodaan ulkomailta 80 % ruoasta). Energiariippuvuutta on vähennettävä, ja energialähteitä on monipuolistettava.

Jäsenmaat tukivat globaaliin ruokakriisiin vastaamista Team Europe –lähestymistavalla. Jäsenmaat tuomitsivat Venäjän narratiivin ja painottivat EU:n vahvaa ja strategista viestintää. Monet jäsenmaat tukivat Ukrainan viljanviennin varmistamista solidaarisuusreiteillä ja erit. Mustanmeren maat ja Ukrainan lähialueiden jäsenmaat kertoivat tukitoimistaan ja oman rautatieverkostonsa ja satamiensa hyödyntämisestä Ukrainan viennin hyväksi. YK- ja G7-yhteistyön piirissä käynnistetyt ruokaturva-aloitteet saivat tukea. Ranskan FARM-aloite huomioitiin joidenkin jäsenmaiden puheenvuoroissa. Eurooppa-neuvosto keskustelee 30.-31.5. myös globaalista ruokaturvasta.

Epäviralliselle lounaalle osallistui YK:n pakolaisasiainvaltuutettu Filippo Grandi, jonka kanssa keskusteltiin ajankohtaisista humanitaarisista tilanteista mm. Ukraina, Syyria, Afganistan sekä neksus-lähestymistavasta.

Kokouksen ainoana varsinaisena asiakohtana oli Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen globaalit vaikutukset, erityisesti ruokaturvaan ja monenkeskiset toimet. Kokouksen jälkeiselle epäviralliselle lounaalle osallistui YK:n pakolaisasiainvaltuutettu **Filippo Grandi** ulkopuolisena vieraana. Globaali ruokaturva on ollut säännöllisesti tiedotusvälineissäkin. Muiden asioiden alla kuultiin eurooppalaisen kehitysrahoitusarkkitehtuurin uudistamiseen (*European Financial*

Architecture for Development, EFAD) liittyvästä tiekartasta sekä syksyllä järjestettävästä YK:n koulutushuippukokouksesta.

Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen globaalit vaikutukset, erityisesti ruokaturva ja monenkeskiset toimet

Todettiin, että jo ennen sotaa Ukrainassa globaali ruokaturvatilanne oli akuutti. Kumppanimaissa sota Ukrainassa vaikuttaa sekä ruokaturvaan että energian saatavuuteen. Ruokaturvan rahoitus oli haastava jo ennen sotaa. Esimerkiksi Karibian kumppanimaat ovat todenneet tukevansa EU:n näkemyksiä mutta vaikutukset ruokaturvaan vaativat tukea EU:lta. Venäjä on levittänyt narratiiviaan, jonka mukaan ruokakriisi johtuu EU:n pakotteista Venäjää vastaan. EU:n on löydettävä perusteita ja argumentteja, joilla voidaan vastata Venäjän disinformaatioon. EU on jo hyvin aktiivinen tuessaan ruokaturvalle mm. Sahelin ja Tšad-järven alueella. Lisäksi esim. Ranska on käynnistänyt FARM-aloitteensa (*Food and Agriculture Resilience Mission*). Team Europe -lähestymistavan mukaisesti EU:n tulisi edistää: 1) solidaarisuutta haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille kumppanimaissa ml. humanitaarinen apu. Eteläiselle naapurustolle on myönnetty 225 MEUR tukea ruokaturvaan; 2) kestävää ruoantuotantoa ja varautumiskykyä (*resilience*) sekä 3) Ukrainan ruoanviennin mahdollistamista, mihin liittyen komission liikenteen ja liikkumisen pääosasto (DG MOVE) antoi tiedonannon 12.5. ("*An action plan for EU-Ukraine Solidarity Lanes to facilitate Ukraine's agricultural export and bilateral trade with the EU*"). Ukrainan on päästävä takaisin maailmanmarkkinoille. Maiden on varottava protektionismia ruoanviennissä. Esimerkiksi Intian vientikielto oli aiheuttanut 6 % nousun ruoanhinnassa. On tärkeää mobilisoida kehitysrahoituslaitokset ja kehityspankit mukaan.

Korostettiin, että 1) EU:n ei tule kääntää selkäänsä muille kumppanimaille, vaikka Ukraina on keskeinen. YK:n Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan tuomitsevan äänestyksen jälkeen on vahvistettava kumppanuuksia monenkeskisessä järjestelmässä. EU ei voi hyväksyä Venäjän levittämää narratiivia; EU:n tulee olla vahvempi viestinnässään. Global Gateway -strategiaa tulee hyödyntää. YK:n pääsihteerin "Global Crisis Response Group on Food, Energy and Finance" -aloitetta on tuettava monenkeskisen järjestelmän vahvistamisen hengessä; 2) Globaali ruokakriisi on todella huolestuttava. EU on jo vastannut turvallisuuden, humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön yhtymäkohdat huomioivalla kolmoisneksus-lähestymistavalla. EU on vastannut lyhyen tähtäimen toimilla ja apulupauskokouksilla mm. Genevessä ja Pariisissa. Team Europe -hengessä on myönnetty 1,6 mrd. euroa. G7-kehitysministerit julkistivat 19.5. Global Alliance for Food Security -aloitteen, jonka tavoitteena on koordinoida eri aloitteita. Paikallista ruoantuotantoa kumppanimaissa on kehitettävä. Afrikkaan tuodaan ulkomailta 80 % ruoasta. Afrikkaa oli tuettu paikallisessa koronarokotetuotannossa. Nyt samanlainen lähestymistapa täytyy olla ruoantuotannon tukemisessa. Emme voi ottaa etelän kumppanimaiden tukea pois Ukrainan hyväksi. EU:n kehitysrahoitusta on hyödynnettävä mutta tarvitaan myös lisärahoitusta. Euroopan kehitysrahastossa (EKR) on sitomattomia varoja, jotka voisi allokoida uudelleen ruokaturvan tukemiseen. Energiariippuvuutta on vähennettävä, ja energialähteitä on monipuolistettava. Tähän liittyen komissio oli antanut tiedonannon "REPowerEU: Kohtuuhintaisempaa, varmempaa ja kestävämpää energiaa koskevat yhteiset eurooppalaiset toimet".

Jäsenmaiden puheenvuoroissa annettiin vahva tuki globaaliin ruokakriisiin vastaamiseen Team Europe -lähestymistavalla. Jäsenmaat tuomitsivat Venäjän narratiivin, jonka mukaan globaali ruokakriisi johtuisi EU:n ja jäsenmaiden toimista ja pakotteista. Useat jäsenmaat painottivat EU:n vahvaa ja strategista viestintää Venäjän narratiiviin vastaamisessa. Monet jäsenmaat tukivat myös Ukrainan viljanviennin varmistamista solidaarisuusreiteillä ja erityisesti Mustanmeren maat ja Ukrainan lähialueiden jäsenmaat kertoivat tukitoimistaan ja oman rautatieverkostonsa ja satamiensa hyödyntämisestä Ukrainan viennin hyväksi. YK- ja G7-yhteistyön piirissä käynnistetyt ruokaturva-aloitteet saivat tukea. Myös Ranskan FARM-aloite huomioitiin joidenkin jäsenmaiden puheenvuoroissa positiivisesti.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa korostuivat seuraavat painopisteet:

- Tuki Team Europe -lähestymistavalle ruokakriisiin vastaamisessa.
- Venäjän narratiivin vastainen taistelu EU:n strategisella viestinnällä; Venäjän vastuu hyökkäyssodan myötä globaalin ruokaturvan heikentämisessä.
- Tuki YK:n ”Global Crisis Response Group on Food, Energy and Finance”, G7:n Global Alliance for Food Security ja Ranskan FARM-aloitteille ja monenkeskiselle järjestelmälle.
- Tuki kestävien ruokajärjestelmien kehittämiselle, paikallisen ruoantuotannon vahvistamiselle ja monipuolistamiselle sekä vientiriippuvuuden vähentämiselle kumppanimaissa.
- Globaalit ruokaturvaketjut.
- Riippuvuuden vähentäminen kemiallisista lannoitteista.
- Tuki Ukrainan viljanviennin solidaarisuusreittien (*Solidarity lanes*) edistämiselle komission tiedonannon mukaisesti sekä kaupanesteiden poistaminen.
- Tuki haavoittuvassa asemassa oleville ryhmille ja sosiaaliset turvaverkostot.
- Yksityissektorin varojen mobilisointi.
- Kolmoisneksus-lähestymistapa.
- Lupaus tutkia komission ehdotusta EKR-varojen uudelleen allokoinnista ruokakriisin käyttöön.
- EU:n tulee panostaa maataloustuotteiden tuotantoon ja tähän liittyen vihreitä tavoitteita tulee tarkastella tasapainosten keinojen saavuttamiseksi.

G7:n Global Alliance for Food Security -aloitteen osalta todettiin, että kyseessä on alusta, jonka avulla voidaan varmistaa paras mahdollinen tuki ruokaturvalle. Pyrkimyksenä on välttää päällekkäisyyksiä. Aloite on avoin kaikkien jäsenmaiden osallistumiselle.

Venäjän hyökkäyssodan todettiin vahingoittaneen jo laajasti Ukrainan ruoantuotanto. Ukrainaa on tuettava maataloussektorin jälleenrakennuksessa. Satamien sulku haittaa viljanvientiä. Näitä toimia olisi kuitenkin paras koordinoida EU:n tasolla. Nyt olisi aika rohkeille toimille Venäjän omaisuuden takavarikoinnille.

Suomi kiitti EU:n yhteistä lähestymistapaa kriisiin. Team Europe -lähestymistapaa on hyödynnettävä myös ruokakriisissä. Ukrainaa on tuettava viljanviennissä. Strateginen viestintä on tärkeää: Venäjän hyökkäys on syynä ruokakriisiin. Ruokajärjestelmien on oltava kestäviä ja tasapuolisia. Neksus-lähestymistapaa on hyödynnettävä. Suomi ymmärtää tilanteen kiireellisyyden ja voi tutkia komission mahdollista ehdotusta EKR-varojen uudelleen allokoinnista.

Lopuksi korostettiin yhteisen narratiivin määrittelyä. Team Europe -lähestymistapa edellyttää lisärahoitusta ja kollektiivisesti vakaata tukea jäsenmailta. Eurooppa-neuvosto keskustelee 30.-31.5. myös globaalista ruokaturvasta. On tärkeää välittää selkeä viesti solidaarisuudesta kumppanimaille. Keskusteluja jatketaan myös neuvostossa.

Eurooppalaisen kehitysrahoitusarkkitehtuurin uudistamisen (EFAD) osalta komissio oli 24.3. hyväksynyt tiekartan, kuten neuvoston päätelmissä oli pyydetty. Tiekartta auttaa Team Europe -hengessä toimeenpanoa. Toimeenpanossa keskeistä on vahva poliittinen ohjaus, koordinaation vahvistaminen, inklusiivisuus, näkyvyys sekä poliittisten prioriteettien tehokkaampi toimeenpano. Koronapandemia on osoittanut, että toimemme ovat vaikuttavampia, kun toimimme yhdessä. Koordinaatio kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa ei ole koskaan aiemmin ollut näin tiivistä. Tehokkaamman kehitysrahoitusarkkitehtuurin toimeenpano on meidän kaikkien vastuulla.

YK:n yleiskokousviikolla syyskuussa on tarkoitus järjestää opetushuippukokous. Kokouksella voidaan edistää kokemusten jakamista. EU ja jäsenmaat kattavat yhdessä 55 % opetussektorille suunnatusta

kehitysrahoituksesta. Kesäkuussa Pariisissa on huippukokousta edeltävä tapahtuma, johon komissio on suunnitellut Ranskan kanssa Team Europe –tapahtumaa koulutuksesta.

Suomen edustajat

Pysyvä edustaja Markku Keinänen ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

-

Liitteet

Viite

Asiasanat	Agenda 2030 kehitys, elintarviketurvallisuus, humanitaarinen apu, Ukraina, UNHCR
Hoitaa	**MMM, SM, STM, UM**
Tiedoksi	ALR, EUE, OKM, PLM, RUOKA, TEM, TULLI, VM, VNK, VTV, YM